

ZÁKLADY EKONOMIE

TRH VÝROBNÍCH FAKTORŮ – TRH PŮDY A TRH PRÁCE

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

TRH VÝROBNÍCH FAKTORŮ – TRH PŮDY A TRH PRÁCE

V rámci této přednášky se *dozvíte*:

- jak fungují *trhy s výrobními faktory* a zvláště trhu práce,
- proč mají špičkoví sportovci a umělci *vysoké příjmy*,
- jak je třeba se *rozhodovat pronajímáte-li* si ve firmě *výrobních faktory*,
- jak funguje *trh práce*
- a získat informace o *roli odborů* na trhu práce.

Literatura:

- TULEJA, P., NEZVAL, P., MAJEROVÁ. *Základy mikroekonomie*. Praha: CP Books, 2011. ISBN 978-80-251-3577-8, ss. 175-190

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

CENY VÝROBNÍCH FAKTORŮ

- poptávka po výrobních faktorech je *odvozenou poptávkou*,
- nutno odlišit cenu konkrétního výrobního faktoru a cenu služby, kterou nám poskytuje → *cena služby*,
- *mezní náklady na výrobní faktor (MC_{VF})*: dodatečný náklad firmy vzniklý zapojením dodatečné jednotky výrobního faktoru do výroby,
- *příjem z mezního produktu výrobního faktoru (MRP_{VF})*: dodatečný příjem, který firma získá prodejem produktu, vytvořeného zapojením dodatečné jednotky výrobního faktoru do výroby, přičemž ostatní vstupy zůstávají konstantní.
- *rovnováha firmy*:

$$MC_{VF} = MRP_{VF}$$

(9.1) SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

CENY VÝROBNÍCH FAKTORŮ

- $MC_{VF} < MRP_{VF}$: podnikatel bude nakupovat další jednotky výrobního faktoru a rozšiřovat výrobu, a to až do výše příjmu z mezního produktu faktoru.
- $MC_{VF} > MRP_{VF}$: podnikatel omezí poptávku po výrobním faktoru až do okamžiku dosažení rovnováhy.
- *dokonalá konkurence na trhu produktů i výrobních faktorů:*

$$MC_{VF} = p_{VF} \quad (9.2)$$

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

CENY VÝROBNÍCH FAKTORŮ

- firma bude zvyšovat množství daného faktoru do té doby, dokud se příjem z mezního produktu nevyrovná jeho ceně:

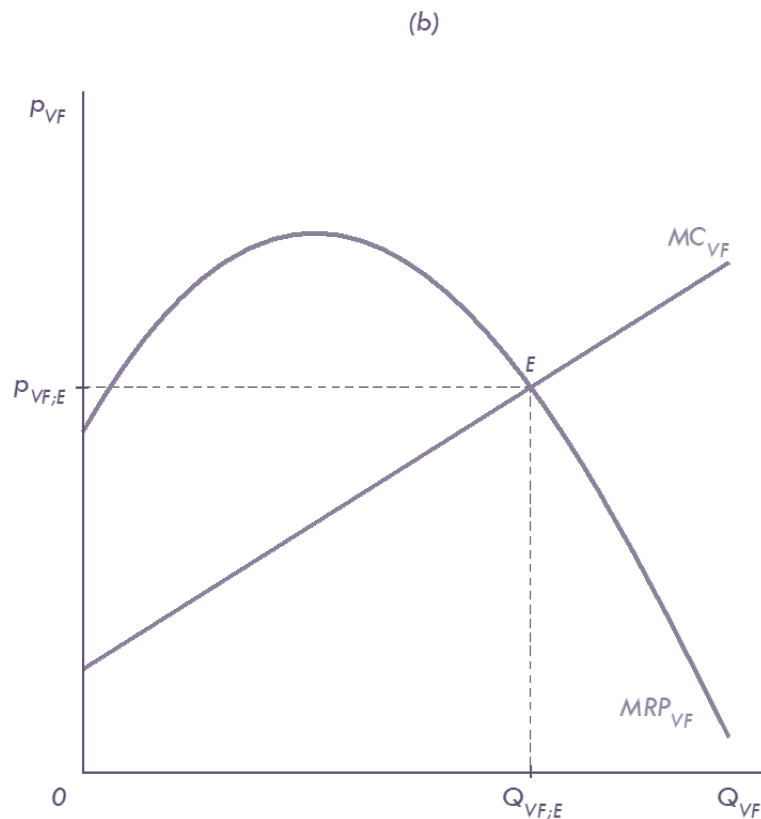
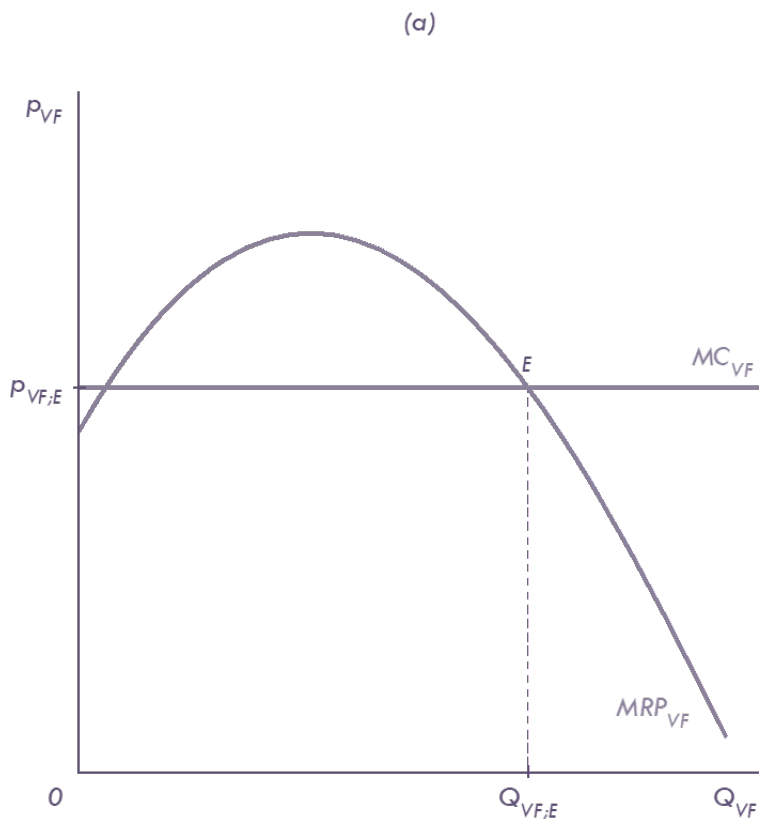
$$MC_{VF} = p_{VF} = MRP_{VF} \quad (9.3)$$

$$MC_{VF} = p_{VF} = D_{VF} \quad (9.4)$$

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

OBRÁZEK 9-1: VZTAH PŘÍJMU Z MEZNÍHO PRODUKTU VÝROBNÍHO FAKTORU A MEZNÍCH NÁKLADŮ NA VÝROBNÍ FAKTOR V DOKONALE KONKURENČNÍM (A) A NEDOKONALE KONKURENČNÍM (B) PROSTŘEDÍ

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

CENY VÝROBNÍCH FAKTORŮ

- *posun křivky poptávky po výrobním faktoru*: dán změnou ceny vyráběné produkce anebo změnou technologie výroby,
- *firmy* za služby výrobních faktorů *platí*:
 - *pozemkovou rentu*, jejímž základem je výnos z půdy a jednotkovou veličinou je *sazba pozemkové renty*,
 - *mzdu*, jejímž základem je produktivita práce a jednotkovou veličinou je *mzdová sazba*,
 - nebo *úrok*, jehož základem je budoucí výnos a jednotkovou veličinou je *úroková sazba*.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

CENY VÝROBNÍCH FAKTORŮ

- *substituce vstupů*: optimální kombinace využití vstupů je taková, v jejímž případě platí, že příjmy z mezních produktů jednotlivých výrobních faktorů se sobě rovnají:

$$\frac{MRP_A}{p_A} = \frac{MRP_L}{p_L} = \frac{MRP_K}{p_K} \quad (9.5)$$

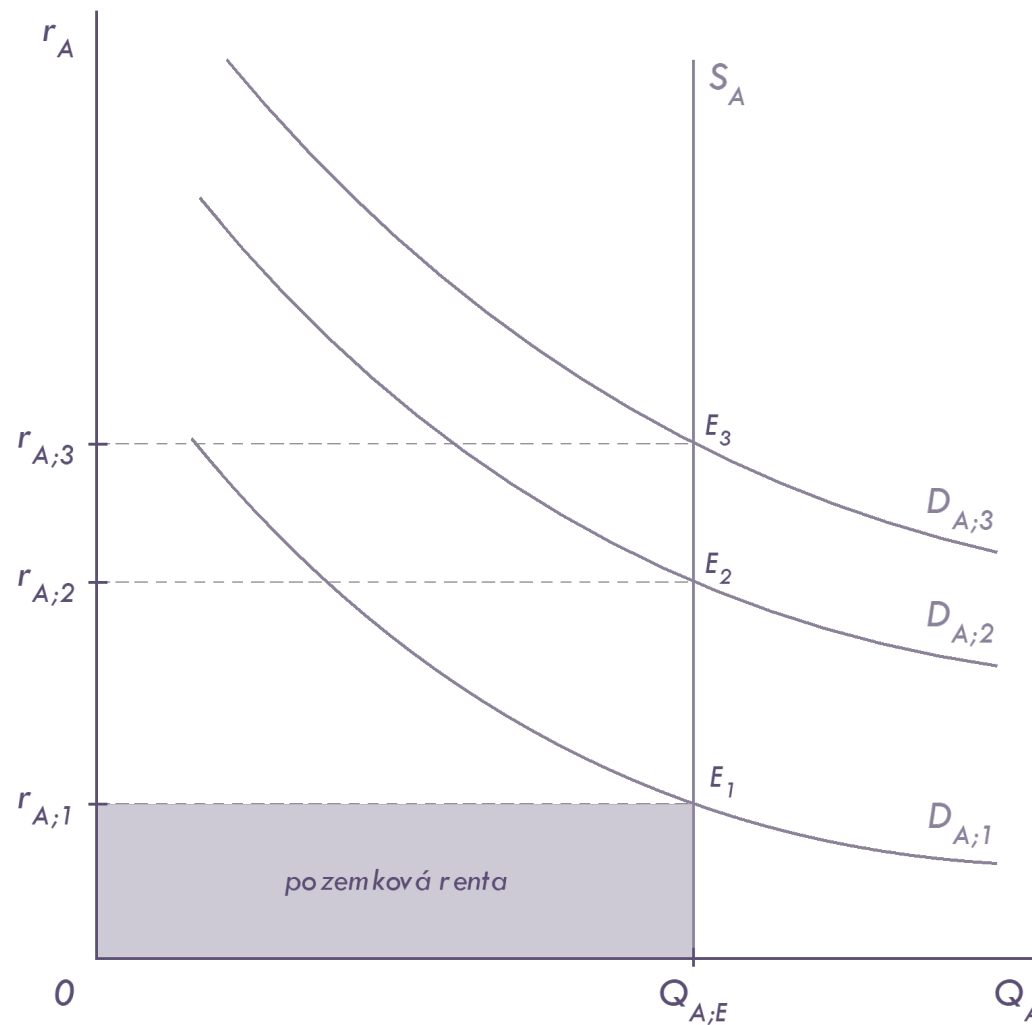

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

POZEMKOVÁ RENTA

- *pozemková renta*: důchod plynoucí z vlastnictví půdy.
- *nabídka půdy* je fixní a tím pádem také cenově neelastická.
- *čisté ekonomická renta*: důchod placený za služby libovolného výrobního faktoru s fixní nabídkou → *odměna za speciální talent*.

OBRÁZEK 9-2: POZEMKOVÁ RENTA

TRH PRÁCE V PODMÍNKÁCH DOKONALÉ KONKURENCE

- firmy rozšiřují nebo omezují poptávku po práci až do okamžiku, v kterém se *mezní náklady na práci* (MC_L) vyrovnají s příjmem z mezního produktu práce (MRP_L),
- *dokonalá konkurence*: firma neovlivňuje cenu práce, tj. mzdovou sazbu a proto se mezní náklady práce rovnají mzdové sazbě,
- *křivka poptávky po práci* má vlivem zákona klesajících výnosů klesající charakter.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

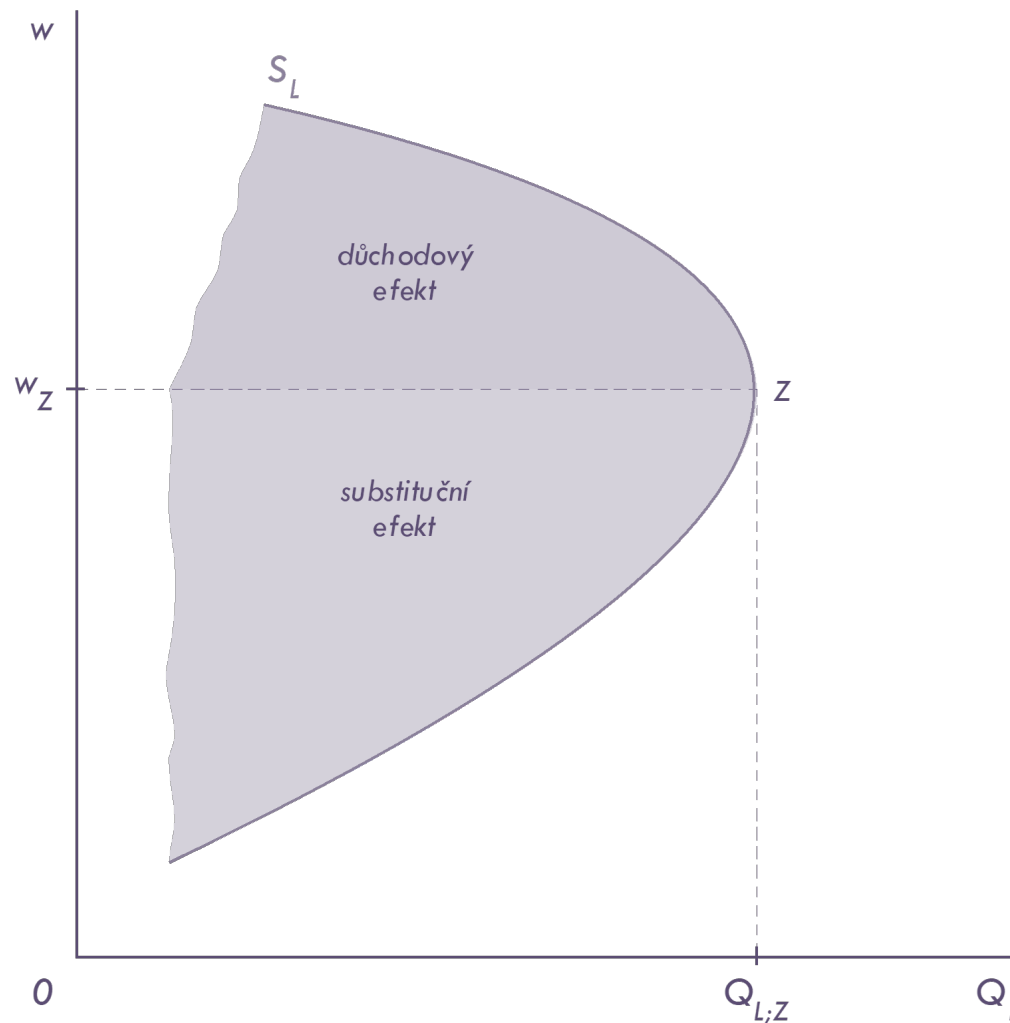
TRH PRÁCE V PODMÍNKÁCH DOKONALÉ KONKURENCE

- *velikost MRP_L závisí:* na kvalifikaci práce a schopnostech managementu využívat kvalifikaci.
- množství nabízené práce je závislé na výši mzdové sazby a je určena „ztrátou“ spojenou s obětí volného času,
- *substituční efekt:* růst mzdy vede k růstu nabízení práce, tedy práce nahrazuje volný čas,
- *důchodový efekt:* vyšší mzdová sazba zvýší reálné důchody natolik, že domácnosti mění preference ve prospěch volného času.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

OBRÁZEK 9-3: INDIVIDUÁLNÍ NABÍDKA PRÁCE A SUBSTITUČNÍ A DŮCHODOVÝ EFEKT

TRH PRÁCE V PODMÍNKÁCH DOKONALÉ KONKURENCE

- *rovnováha na trhu práce*: dána průsečíkem tržní křivky poptávky po práce a tržní křivky nabídky práce,
- *křivka tržní nabídky práce*: kolik budou nabízet všichni pracovníci působící na tomto trhu při každé mzdové sazbě.
- *mzdové rozdíly*: dány segmentací trhu práce,
- *segmentace trhu práce*: dána existencí nekonkurenčních skupin na trhu práce.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

TRH PRÁCE V PODMÍNKÁCH NEDOKONALÉ KONKURENCE

- *nedokonale konkurenční trh práce*: vymezení je obtížné → *tendence k nedokonalé konkurenci*.
- *mzdová nepružnost*: ceny reagují velmi pomalu na výrazné změny na trzích práce.
- *mzdová sazba (tarif)*: firmy vytvářejí vlastní mzdové struktury, kvalifikační systémy apod.,
- *další formy omezení*: kolektivní smlouvy, pracovně právní zákonodárství (minimální mzda).

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

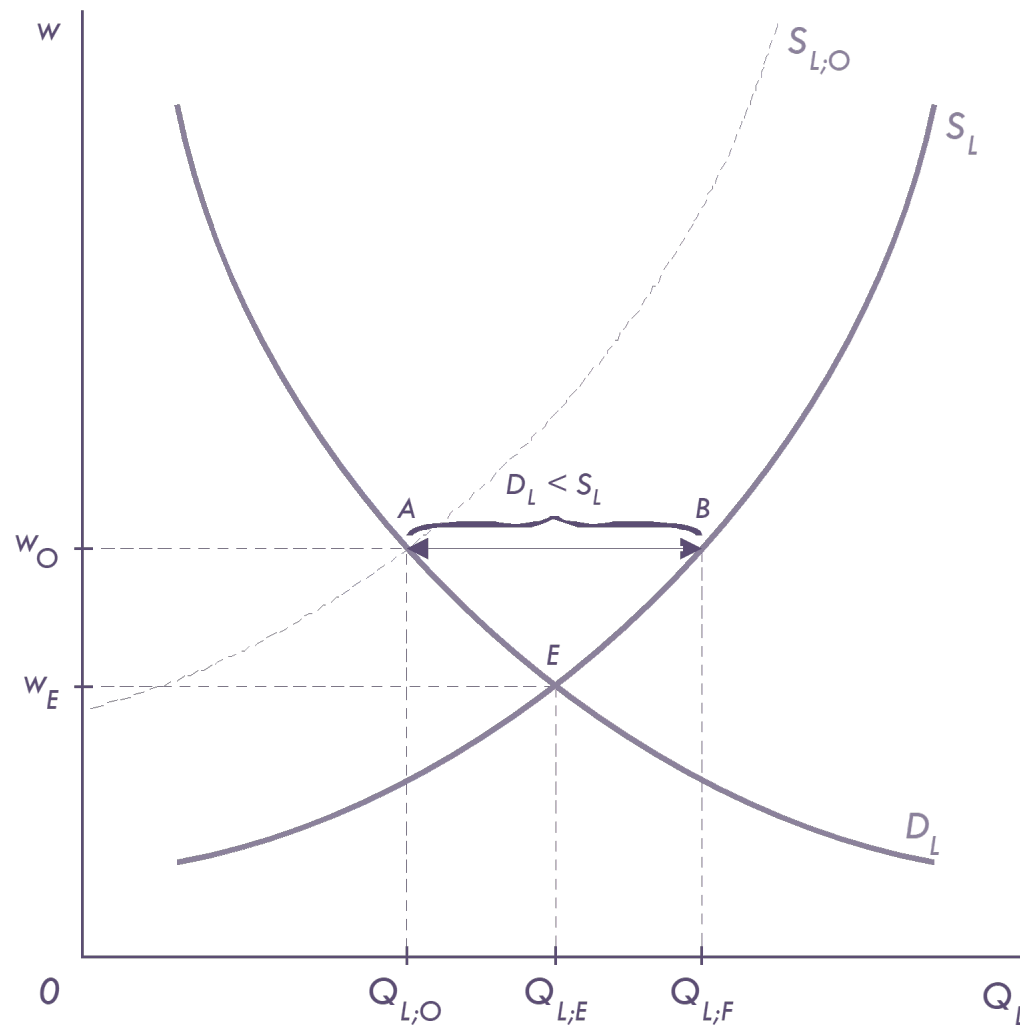
ÚLOHA ODBORŮ NA TRHU PRÁCE

- **odbory:** odvětvová sdružení pracujících, která vedou kolektivní vyjednávání o podmínkách na trhu práce,
- vyjednávací síla odborů představuje *monopolní výhodu*.
- **omezení nabídky práce** ze strany odborů:
 - uzákonění maximální pracovní doby,
 - prodlužování dovolených,
 - delší období pro učební poměr,
 - zákaz práce mladistvých v některých oborech,
 - omezení práce cizinců apod.

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

OBRÁZEK 9-4: VLIV ODBORŮ NA ROVNOVÁHU NA TRHU PRÁCE – SNÍŽENÍ NABÍDKY PRÁCE ODBORY

MONOPSON

- ***monopson***: struktura, jež vzniká tehdy, pokud na trhu práce existuje jediná dominantní firma zaměstnávající buďto veškeré práceschopné obyvatelstvo, nebo pracovníky určité profese.
- ***monopson maximalizující zisk***: nebude najímat práci v množství odpovídající rovnováze na trhu práce. Jeho výsadní postavení ho vede k tomu, že najímá ***méně práce při nižší mzdové sazbě***.
- ***bilaterální monopol***: situace, v níž na straně poptávky existuje pouze jedna firma (monopson) a na straně nabídky organizace, jež zastupuje veškeré pracovníky či pouze určitou profesi (monopol).

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
V OPAVĚ

OBRÁZEK 9-5: MONOPSON

